

Eduskunta
Tulevaisuusvaliokunta

Asiantuntijalausunto; valiokunnan kokous 21.10.2015 klo 9.

HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016
- Erityisesti kärkihankkeet vuoden 2016 talousarviossa

Hallituskaudella toteutettavat valtion talouden säästötoimenpiteet asettavat opetus- ja kulttuuriministeriön toimialoille tiukat taloudelliset reunaehdot. Toiminnan ja talouden sopeuttaminen toteutetaan tekemällä rakenteellisia uudistuksia ja lisäämällä koulutusjärjestelmän tuottavuutta ja tehokkuutta. Näitä toteutetaan erityisesti koulutuksen ja osaamisen kärkihankkeella. Kärkihankkeiden rahoitusta koskeva osuus on erikseen lausunnon lopussa.

Vuodelle 2016 opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan loppusummaksi esitetään 6 770 milj. euroa, mikä on 2,4 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Keskeisimmät muutokset liittyvät sopeuttamistoimenpiteistä johtuviin määrärahojen vähentymiseen, joista merkittävimpiä vuonna 2016 ovat korkeakoulujen perusrahoitukseen, yleissivistävän koulutuksen avustuksiin sekä ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat määrärahatason alennukset. Keskeisimmät määrärahojen lisäykset ovat kirkon yhteisöveron jako-osuutta vastaavan määrärahan siirtyminen valtion talousarviosta rahoitettavaksi, jonka vaikutus on 114 milj. euroa sekä Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen budjettitekninen muutos, jonka vaikutus on 90 milj. euroa. Lisäksi kustannustason muutoksen perusteella tehtävistä indeksikorotuksista luovutaan laskennallisen rahoitusjärjestelmän ja valtionosuuksien sekä korkeakoulujen osalta vuosiksi 2016-2019 ja opintotuen osalta pysyvästi.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016 - 2019 opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalle esitetään toteutettavaksi julkisen talouden säästötoimenpiteitä liitteenä 1 olevan taulukon mukaisesti siten, että valtion talousarvion mukainen rahoitustaso on vuonna 2019 yhteensä 378 milj. euroa alhaisempi kuin vuonna 2015. Lisäksi arvio maksamatta jätettävien indeksikorotusten määrästä on 350 milj. euroa. Koko julkisen talouden osalta mainittujen säästötoimenpiteiden vaikutus opetus- ja kulttuuritoimen rahoitukseen on vuoteen 2019 mennessä arviolta 982 milj. euroa.

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus

Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus muodostavat merkittävimmän osuuden julkisista koulutukseen käytettävistä resursseista. Rahoitus toteutetaan pääosin valtiovarainministeriön hallinnonalalta osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää. Yleissivistävässä koulutuksessa hallituskauden sopeuttamistoimenpiteet kohdistuvat harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin sekä varhaiskasvatuksen uudistusten perusteella kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin.

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä opetus- ja kulttuuritoimen pääluokassa yleissivistävän koulutuksen määrärahasoksi esitetään 767 milj. euroa. Merkittävimpiä muutoksia ovat perusopetuksen ryhmäkoon pienentämiseen tarkoitetuista avustuksista luopuminen, jonka vaikutus on 30 milj. euroa sekä yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämiseen tarkoitettujen avustusten vähentäminen 15 milj. eurolla.

Lisäksi peruspalveluiden valtionosuuksiin sisältyvään varhaiskasvatukseen tehdään muutoksia. Subjektiivista varhaiskasvatus-oikeutta esitetään muutettavaksi siten, että 1.8.2016 alkaen jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Lapsella olisi oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, kun

vanhemmat työskentelevät tai opiskelevat kokoaikaisesti. Päiväkodeissa yli 3-vuotiaiden kokopäivähoidossa kasvattajien ja lasten suhdeluku olisi 1.8.2016 alkaen 1/8 nykyisen 1/7 sijaan. Kokonaissäästö muutoksista johtuen arvioidaan olevan noin 130 milj. euroa sisältäen valtion ja kuntien osuudet. Vuonna 2016 valtionosuus vähenee muutosten johdosta noin 13 miljoonaa euroa. Lisäksi osana julkisen talouden sopeuttamistoimia päivähoitomaksuja sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja korotetaan kuntien talouden vahvistamiseksi. Niiden tavoitteellinen vaikutus kuntien tuloihin vuoden 2019 tasossa on 99 milj. euroa.

Koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi yleissivistävään koulutukseen varataan ensi vuodelle 10,5 miljoonaa euroa koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen. Lisäksi määrärahoja kohdistetaan varhaiskasvatukseen, yleissivistävän koulutuksen ja taiteen perusopetuksen kehittämiseen.

Vapaan sivistystyön rahoitusjärjestelmä uudistuu vuonna 2016. Lukiokoulutusta kehitetään ja valmistellaan rahoitusjärjestelmän uudistamista.

Ammatillinen koulutus

Ammatilliseen koulutukseen esitetään vuodelle 2016 yhteensä 483 milj. euroa, jossa on vähennystä 22 milj. euroa vuoteen 2015 verrattuna. Keskeisin muutos liittyy investointien takuukorotuksesta luopumisen vaikutusten täsmentymiseen koskien edellisen hallituksen päättämien säästöjen pysyviksi tekemistä. Lisäksi ammatillisen koulutuksen kokonaisuuteen liittyy ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen sekä ammatillisten erikoisoppilaitosten valtionosuudet ja -avustukset, joiden tasossa ei vielä vuonna 2016 ole merkittäviä muutoksia. Ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten enimmäismäärä pienenee noin 850 oppisopimuksella vuonna 2016. Nuorten aikuisten osaamisohjelman määrärahataso alenee 20 milj. eurolla 37,3 milj. euroon. Tämä johtuu siitä, että osa määrärahasta kohdennetaan vuosille 2017 ja 2018 turvaamaan käynnistettyjen koulutusten loppuunsaattaminen.

Ammatillisessa koulutuksessa hallitus on käynnistänyt toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin, jossa koulutuksen sääntely, rahoitus, ohjaus ja rakenteita uudistetaan. Tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperustaiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi sekä tehostaa siihen käytettävien resurssien vaikuttavuutta. Uudistus on myös yksi osaamisen ja koulutuksen kärkihanke. Uudistuksen valmistelu painottuu vuoteen 2016. Uudistukseen liittyen ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan vuodesta 2017 lukien 190 milj. euron julkisen talouden säästöt.

Korkeakouluopetus ja tutkimus

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen esitetään yhteensä 3,2 mrd. euroa vuodelle 2016, missä on vähennystä 9 milj. euroa vuoteen 2015 verrattuna. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtion rahoitukseen kohdennetaan vuodesta 2016 lukien yhteensä 75 miljoonan euron vähennys korkeakouluverkon rationalisoinnin perusteella. Osana hallituksen pysyviä menosäästöjä myös Suomen Akatemian myöntövaltuuksia leikataan 10 miljoonaa euroa vuodesta 2016 lukien. Erillisestä valtionrahoituksesta Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen apteekkimaksujen perusteella maksettuun tutkimustoimintaan luovutaan vuodesta 2017 lukien. Sen vaikutus on 30 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti kustannustason nousua ei oteta huomioon yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen määrärahojen mitoituksessa vuosina 2016–2019. Määrärahatasoon vaikuttavat lisäävästi Suomen Akatemian tutkimusmäärärahojen budjettimenettelyn muuttaminen vuonna 2014 kolmivuotisesta siirtomäärärahasta arviomäärärahaksi, joka lisää määrärahatasoa 90 milj. eurolla. Kyseessä ei ole todellinen määrärahatason kasvu, vaan budjettitekniikasta johtuva muutos. Vuosina 2014 ja 2015 siirtyneiden määrärahojen käyttö vähensi määrärahatarvetta kertaluonteisesti.

Korkeakouluille asetetaan vuodelle 2016 tavoitteeksi edistää profiloitumista tukevaa työnjakoa ja tiivistää keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan innovaatioiden kaupallistamiseksi. Tavoitteena on osaamisen kokoaminen kilpailukykyisiksi keskittymiksi sekä tieteen ja tutkimuksen resurssien entistä tehokkaampi ja vaikuttavampi käyttö.

Valtiontalouden tasapainottamiseksi toteutettavat menosäästöt yhdessä yleisten laadun ja vaikuttavuuden vahvistamistarpeiden kanssa ovat korkeakoululaitoksen ja tutkimuksen keskeisimpiä haasteita. Ne edellyttävät korkeakoulujen rakenteiden ja toimintatapojen uudistamista. Rakenteiden uudistamisessa opetuksen ja tutkimuksen on oltava prioriteetti. Samalla huolehditaan hyvästä henkilöstöpolitiikasta ja opiskelijoiden oikeusturvasta.

Hallitus käynnistää opettajankoulutuksen kehittämisohjelman. Tavoitteena on opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen uudistaminen vastaamaan uuden oppimisen tarpeita. Hallitus tulee sijoittamaan vuosina 2016–2018 yhteensä 50 miljoonaa euroa opettajien osaamisen kehittämiseen. Osana varhaiskasvatuksen kehittämisohjelmaa lisätään kertaluonteisesti yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä 120:llä vuonna 2016.

Opintotuki

Opintotuen määrärahasoksi vuodelle 2016 esitetään 933 milj. euroa. Määrärahasoa lisää 10,3 milj. eurolla toisella asteella opiskelevien 18-19 -vuotiaiden itsenäisesti asuvien opintorahaan vähentävästi vaikuttavien vanhempien tulorajojen korottaminen 13 prosentilla. Muutos lisää kohderyhmän piiriin kuuluvien opintorahoja keskimäärin 17 eurolla kuukaudessa.

Hallitusohjelman mukaan opintotuen indeksisidonnaisuudesta luovutaan edellä todetun mukaisesti syksystä 2016 lukien.

Suunnitelmakaudella toteutetaan opintotukijärjestelmän uudistaminen, jonka säästötavoite on 70 milj. euroa vuoteen 2019 mennessä. Hallitus on linjannut, että opintorahan, asumislisän ja lainan tason tulee olla yhteensä vähintään 1 100 euroa kuukaudessa. Lisäksi lainahyvitysjärjestelmä pyritään säilyttämään taloudellisten reunaehtojen puitteissa ja opintotukikuukausien määrää tullaan rajaamaan. Uudistuksen valmistelu on käynnistynyt.

Kulttuuri ja taide

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä kulttuurille ja taiteelle esitetään 458 milj. euroa, josta yleisten budjettivarojen osuus on 225 milj. euroa ja veikkausvoittovarojen osuus 233 milj. euroa. Määrärahasoa alentaa edellisen hallituksen päättämien museoiden, teattereiden ja orkestereiden leikkausten toteuttaminen, jonka johdosta määrärahaso alenee 3,5 milj. eurolla. Taide- ja kulttuurilaitosten tilakustannuksiin myönnettävät valtionavustukset vähenevät 4,5 milj. eurolla johtuen omakustannusperiaatteen soveltamisen käyttöön otosta Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa. Veikkausvoittovaroista taiteen edistämiseen esitetään käytettäväksi noin 3,6 milj. euroa vähemmän kuin tänä vuonna. Kansallisteatterin lainanhoitokulujen päätyminen vähentää määrärahatarvetta noin 2,9 milj. eurolla.

Suomen Itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden määrärahasoa lisätään 3 milj. eurolla 8 milj. euroon.

Taiteen ja kulttuurin toimialalla merkittävän osuuden muodostavat toimialan valtakunnalliset virastot, joihin kehyskaudella kohdistuvat toimintamenojen vähennykset edellyttävät toimintatapojen uudistamista ja tuottavuuden lisäämistä virastojen toiminnassa.

Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä liikuntatoimeen esitetään 155 milj. euroa, jossa on vähennystä 33 milj. euroa vuoteen 2015 verrattuna. Helsingin olympiastadionin perusparannukseen ei myönnetä lisämäärärahoja vuonna 2016, mikä alentaa määrärahasoa 40 milj. eurolla.

Liikuntapolitiikan keskeisimmät tavoitteet ovat liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus sekä yhteisöllisyyden, osallistumisen ja liikunnallisen elämäntavan lisääntyminen. Tavoitteita toteutetaan tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa, liikuntapaikkojen rakentamishankkeita sekä muita liikuntahankkeita sekä rahoittamalla liikuntatieteellistä tutkimus-, kehitys- ja koulutustoimintaa.

Nuorisotyön määrärahoihin esitetään 69 milj. euroa, josta 53 milj. euroa veikkausvoittovaroista. Keskeisin määrärahamuutos on etsivän nuorisotyön määrärahojen alentuminen 6 milj. eurolla. Siitä johtuen nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön toimintaa tehostetaan ja vaikuttavuutta lisätään.

Nuorisotyön veikkausvoittovaroilla avustetaan nuorten kansalaistoimintaa, perusnuorisotyötä sekä nuorisotoimialan kehittämishankkeita.

Osaaminen ja koulutus kärkihankkeiden rahoitus valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä

Osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden rahoitus on kuvattu liitteessä 1. Sen mukaisesti niiden rahoitus jakaantuu kolmen eri pääluokan ja hallinnonalan rahoitukseen; opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Rahoitusta kohdennetaan talousarviovuosille 2016 - 2018 yhteensä 300 milj. euroa siten, että vuoden 2016 osuus on 31 milj. euroa, vuoden 2017 osuus 62,1 milj. euroa ja vuoden 2018 osuus 206,9 milj. euroa.

Valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen sisältyvällä kärkihankerahoituksella toteutetaan seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä;

1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin

Yleissivistävässä koulutuksessa digitaalisten materiaalien käyttöönottoa vauhditetaan, tehdään digioppimisen kokeiluja ja kehittämistä sekä lisätään opettajien osaamista erillisellä lisämäärärahalla. Kärkihankerahoitusta näihin kohdennetaan vuonna 2016 yhteensä 15,5 miljoonaa euroa.

Toteutetaan tunti liikuntaa päivässä hanketta. Sen tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu vähintään tunnin koulupäivän aikana. Hankkeeseen käytetään kärkihankerahoitusta vuosina 2016 - 2018 yhteensä 21 milj. euroa, josta vuoden 2016 osuus on 7 milj. euroa.

Lisäksi monipuolistetaan ja lisätään kieltenopiskelua käynnistämällä alueellinen kokeilu siitä, että aloitetaan kieltenopiskelu jo ensimmäisellä luokalla. Hankkeeseen ei vuodelle 2016 kohdenneta lisärahoitusta.

2. Ammatillisen koulutuksen reformi

Ammatillisessa koulutuksessa toteutetaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi, jossa koulutuksen sääntely, rahoitus, ohjaus ja rakenteita uudistetaan. Reformin toteuttamiseen ei ole kohdennettu lisärahoitusta.

3. Nopeutetaan sijoittumista työelämään

Kärkihankkeen toimenpiteinä nopeutetaan toiselta asteelta korkeakouluihin siirtymistä, sujuvoitetaan korkeakouluopintoja mahdollistamalla ympärivuotinen opiskelu ja parantamalla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista, kehitetään korkeakoulujen digitaalisia oppimisympäristöjä, verkko-opetustarjontaa ja digitaalista koulutusyhteistyötä sekä päivitetään kelpoisuusvaatimuksia. Toimenpiteille ei esitetä lisärahoitusta.

4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta

Taiteen ja kulttuurin toimialalla hallituksen kärkihankkeella parannetaan niiden saavutettavuutta. Hankkeen tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. Prosenttitaitteen periaatetta laajennetaan muille kuin visuaalisille taiteenaloille ja laajemmin kulttuuriin. Toimenpiteisiin on varattu vuosille 2016 -2018 yhteensä 10 miljoonaa euroa, josta vuoden 2016 osuudeksi esitetään 2,6 miljoonaa euroa.

5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi

Korkeakoulutuksen ja tieteen toimialalla hallituksen päättämiin kärkihankkeiden kertaluonteisiin kasvupanostuksiin sisältyy Suomen Akatemian valtuuden lisääminen innovaatioiden kaupallistamisen edistämiseksi 30 miljoonalla eurolla vuonna 2016.

Kärkihankkeen muita toimenpidekokonaisuuksia ovat korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö, alueellisten ja alakohtaisten vahvojen osaamiskeskittymien tukeminen sekä koulutusviennin esteiden purkaminen kaikilta koulutusasteilta. Näihin ei kohdenneta lisärahoitusta vuonna 2016.

6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeen rahoitusta kohdistetaan toimiin, joilla syvennetään nuorten palveluja tarjoavien tahojen välistä yhteistyötä ja kootaan hyväksi havaittuja toimintamalleja valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Hankkeen rahoitus valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä on yhteensä 3,9 milj. euroa, josta 2,4 milj. euroa sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan ja 1,5 milj. euroa sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan.

Liite 1. Osaaminen ja koulutus kärkihankkeen rahoitus vuosina 2016 - 2018

Esitys osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeen panostuksiksi (300 me)	Momentti	2016	2017	2018	Yhteensä
		milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa
Kärkihanke 1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin 121 milj. euroa					
- opettajien osaamisloikka opettajankoulutuksella, digitaalisten materiaalien käyttöönoton vauhdittaminen ja digioppimisen kokeilut ja kehittäminen					
- opettajien osaamisloikka opettajankoulutuksella	29.40.20	9,5	19	21,5	50
- digitaalisten materiaalien käyttöönoton vauhdittaminen ja digioppimisen kokeilut ja kehittäminen	29.10.20	6	16	18	40
- tunti liikuntaa päivässä (uusi momentti)	29.90.30	7	7	7	21
- kielikokeilut	29.10.20		5	5	10
Kärkihanke 4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta 10 milj. euroa					

- Lasten kulttuuritoiminnan saavutettavuuden edistäminen kerhotoimintaa hyödyntäen taiteen perusopetuksen ja koulujen välillä	29.10.20	0,8	1	1	2,8
- Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus	29.80.50	1,2	2	2	5,2
- Prosenttitaiteen periaatteen laajentaminen	29.80.50	0,6	0,8	0,6	2
Kärkihanke 5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi (työnjako, profiloituminen, kaupallistaminen, pääomitus, tutkimus- ja innovaatorahoitus) 159 milj. euroa					
- Korkeakoulujen pääomitus					
- Yliopistojen pääomitus	29.40.89			46	46
- Ammattikorkeakoulujen pääomitus	29.40.86			24	24
- Suomen Akatemia tutkimushankkeet (valtuuden lisäys 20 milj. euroa vuonna 2016)	29.40.51	2	8	20	30
Kärkihanke 6. Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan 10 milj. euroa					
- nuorisotyön toimenpiteet	29.91.51	2	1,5	1,5	5
- yleissivistävän koulutuksen toimenpiteet	29.10.30	0,4	0,3	0,3	1
Määrärahat yhteensä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa 29		29,5	60,6	146,9	237
Määrärahat muissa pääluokissa					
Kärkihanke 5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi (työnjako, profiloituminen, kaupallistaminen, pääomitus, tutkimus- ja innovaatorahoitus) 159 milj. euroa					
- Challenge Finland + muut TEKESin tutkimusrahoitusinstrumentit	32.20.40			59	59
Määrärahat yhteensä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa 32				59	59
Kärkihanke 6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan 10 milj. euroa					
- Nuorten sosiaali- ja terveysterveyst, mielenterveys ja kuntoutus	33.03.63	1,5	1,5	1	4
Määrärahat yhteensä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33		1,5	1,5	1	4
Osaaminen ja koulutus painopistealue yhteensä (milj. euroa)		31	62,1	206,9	300

Liite 2								
Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle kohdistettavat säästöt vuosina 2016-2019 (milj. euroa)								
	2016		2017		2018		2019	
	Valtion rahoitus	Julkinen rahoitus yht.	Valtion rahoitus	Julkinen rahoitus yht.	Valtion rahoitus	Julkinen rahoitus yht.	Valtion rahoitus	Julkinen rahoitus yht.
Varhaiskasvatuksen uudistaminen (HO)	-13	-52	-32	-131	-33	-140	-33	-155
Yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämisavustukset	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Perusopetuksen ryhmäkoavustukset	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30
Oppisopimuskoulutuksen väliaikaisen lisäyksen poistaminen					-19	-19	-19	-19
Ammatillisen koulutuksen reformi (HO 2015)			-80	-190	-80	-190	-80	-190
Ammatillisen koulutuksen säästöjen pysyvyys (takuukorotuksen poistumisen lisävaikutus)	-16	-38	-16	-38	-16	-38	-16	-38
Menosäästö (HO), Korkeakoulujärjestelmä ja tutkimustoiminnan kustannustehokkuuden parantaminen ja hallinnon sekä korkeakouluverkon rationalisointi	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75
HO menosäästö, Akatemian valtuuden leikkaus			-3	-3	-5	-5	-10	-10
Menosäästö (HO), apteekkikompensatiosta luopuminen			-30	-30	-30	-30	-30	-30
Opintotukiuudistus (HO 2015)			-20	-20	-50	-50	-70	-70
Säästöt ilman indeksileikkauksia	-149	-210	-301	-532	-353	-592	-378	-632
Indeksikorotusten jäädytykset *)	-48	-48	-123	-123	-230	-230	-350	-350
Hallitusohjelman liitteen mukaiset säästöt valtion menoihin yhteensä	-197	-258	-424	-655	-584	-822	-729	-982
*) Sisältää sekä korkeakoulujen että valtionosuuksien indeksikorotusten jäädytysten vaikutukset mukaan lukien kuntien valtionosuuksien indeksikorotusten jäädytysten vaikutuksista opetus- ja kulttuuritoimeen. Indeksikorotuksen perusteella tehtävää arviota on päivitetty verrattuna hallitusohjelmassa esitettyihin lukuihin. Uusin arvio perustuu 25.9.2015 mukaisiin ennustetietoihin kustannustason muutoksesta kaudella 2016-2019. Tätä lukua päivitetään ennustetietojen tarkentuessa.								